

EL RATOLÍ PATAXOF

JOSÉ MANUEL IGLESIAS

Il·lustracions d'Óscar Pardo

Fitxa tècnica

ISBN: 978-84-1303-282-5

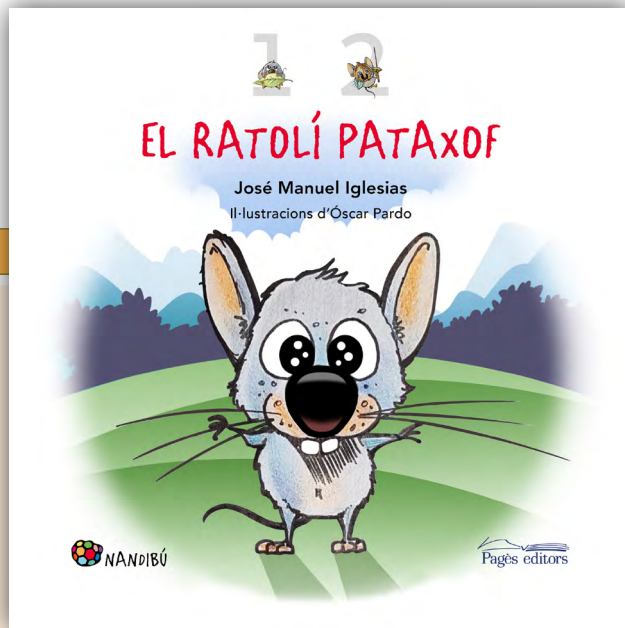
Pàgines: 20

Primera edició: juny de 2021

Coberta: rústica

Format: 20 x 20 cm

Col·lecció: Nandibú +6 anys; núm. 13

Resum de l'obra

En Pataxof ens ensenya a través de les seves aventures un univers quasi desconegut, en què la valentia, la iniciativa i l'enginy posen de manifest la capacitat del mamífer més petit que hi ha per sobreviure a les situacions més extravagants.

Biografia de l'autor

José Manuel Iglesias va néixer a Bonansa (Osca) l'11 de maig de 1952. Va exercir deu anys de professor. Ha practicat alpinisme al Pirineu, els Alps, Àfrica, l'Himàlaia, Amèrica del Nord, Groenlàndia, el Caucas, Mongòlia, etc. És un gran coneixedor de tot allò relacionat amb el medi natural, selves, deserts, glaceres, però, sobretot, de la fauna. I és un gran aficionat a tot tipus d'esports.

Autores de la guia: Roser Trepà i Glòria Tomàs

INTRODUCCIÓ

Els contes de *El ratolí Pataxof* són per a primers lectors que ja llegeixen de manera autònoma. De tota manera, també són adequats per ser llegits als nens més petits.

Pensem que l'objectiu principal és el GAUDI DE LA LECTURA. Es tracta de contes breus, entretinguts i variats. El fil conductor és el protagonista, un intrèpid ratolí que s'embolica en diferents aventures al bosc on viu.

Els contes de *El ratolí Pataxof* ens permeten treballar els àmbits següents:

- L'àmbit de coneixement del medi.
- L'àmbit lingüístic.
- L'àmbit artístic.
- L'àmbit d'educació en valors.

Us donem una sèrie de propostes per treballar aquests contes a l'aula. Pertoca al docent fer-ne la tria que cregui oportuna, segons factors com ara els coneixements previs de l'alumnat, l'entorn rural o urbà de l'escola o el projecte educatiu del centre.

ÀMBIT DEL CONEIXEMENT DEL MEDI

El fet que l'acció es desenvolupi a la natura ens dona l'oportunitat de treballar coneixements relacionats amb el medi.

Proposem una sèrie de preguntes i partirem de les respostes dels nens per ampliar i aprofundir en els coneixements. Les preguntes que els fem ens serviran per treballar els tres aspectes següents:

Identificar el paisatge i el medi natural on se situen les aventures d'en Pataxof

- On viu en Pataxof, al camp o al bosc? Quina diferència hi ha entre els dos?
- Què és un bosc?
- Què hi ha al bosc?
- Què és un arbre?
- Què és un arbust?
- Què és un bolet?
- En Pataxof podria viure a la ciutat? Per què sí/no?
- Què hi ha al rierol?
- Surten elements que no tenen vida (per exemple: roques, terres, aigua...)?
- Hi ha presència humana?

Si ho volem ampliar:

- Apuntar que les aventures d'en Pataxof se situen en un bosc que presenta una gran diversitat de vegetació: roures, bedolls, avellaners, nogueres, boixos, etc.
- Parlar del bosc com una formació vegetal on hi dominen els arbres i que és l'hàbitat de diferents animals.
- Definir el concepte *arbre*: un vegetal llenyós de diferents alçades i que té una tija anomenada tronc.
- Explicar que el bosc on viu el protagonista és un bosc mixt amb zones obagues i solejades. És un bosc mediterrani temperat amb presència de medi aquàtic (estany i rierol).
- Explicar que hi ha diferents tipus de boscos depenent del clima, la latitud, la intervenció humana, etc.
- Explicar que als boscos hi ha diferents estrats: arbustius, herbacis i muscinals.

Identificar la flora i la fauna que surten al conte

FLORA

- Quins arbres i plantes hi surten?
- Quina diferència hi ha entre un arbre i un matoll?
- Hi surt algun fruit?

Si ho volem ampliar:

- Ensenyar-los que les plantes tenen un nom científic.
- Esmentar i comentar les diferents disciplines que estudien la natura: botànica, zoologia, ecologia, geologia.
- Observar i analitzar les característiques dels arbres que surten als contes d'en Pataxof: si són de fulla caduca o de fulla perenne; com és el tronc (clivellat, llis...); com és la capçada (cònica, arrodonida...); el brancatge (retorçat, penjant...); les fulles (amb nervi, dentades, en forma de cor, ovalades...); com són els borrons.
- Parlar de la morfologia dels arbustos i altres plantes.
- Donar a conèixer als nens les guies d'identificació de plantes.

FAUNA

- Quin animal és en Pataxof?
- Quins altres animals surten al conte?

Si ho volem ampliar:

- Fer adonar els nens que no queda clar si el protagonista del conte és un petit ratolí de camp o una musaranya. Podem buscar imatges i fer una petita recerca per intentar esbrinar-ho: <http://www.xtec.cat/~fturmo/d108/mamifers/musaranyana.htm>

- Ensenyar-los que els animals tenen un nom científic.
- Esmentar que hi ha una classificació científica dels animals.
- Comentar que en Pataxof pertany a la classe *mamífers*, com nosaltres.

Identificar el comportament d'en Pataxof i dels altres animals

- On viu el protagonista? En un niu, en un cau?
- És un animal solitari o viu amb la seva família?
- Hi ha algun animal que pot posar en perill la vida del protagonista?
- De què s'alimenta en Pataxof?
- Hiverna?
- Migra?
- Quin tipus de relació té amb els altres éssers vius: amb els altres animals i amb les plantes?

Si ho volem ampliar:

- Comentar que hi ha animals herbívors, carnívors i omnívors.
- Parlar sobre els tipus de relacions que s'estableixen entre espècies diferents: depredació, competència, parasitisme, etc.

ÀMBIT LINGÜÍSTIC I LITERARI

Hem de treballar aquest àmbit tenint present si els nens tenen assolida o no la lectura. Proposem centrar-nos en:

- L'expressió oral
- La lectura del conte
- La comprensió lectora
- L'expressió escrita
- El coneixement de la llengua
- L'educació literària

L'expressió oral

Abans de llegir el conte, comentem en grup les il·lustracions per anticipar-nos al contingut. Treballem l'expressió oral fent-los preguntes com ara:

- Si ens fixem en la coberta, de què deu parlar aquest conte?

- Què veus en aquesta imatge? Qui deuen ser? Quina relació poden tenir entre ells?
- Com són els personatges? Com és el lloc on viuen i on passa l'acció? I altres preguntes amb les quals treballem la descripció.
- Com creus que se senten? Estan contents? Preocupats? Entre altres per treballar les emocions, la caracterització dels personatges, etc.

Després de llegir el conte, si la lectura ha estat individual, els nens poden explicar-lo, comentar-lo, resumir-lo i donar-ne la seva opinió. I tant si la lectura s'ha fet individualment com en veu alta, podem demanar als nens que comparteixin les seves experiències relacionades amb el camp i el bosc.

- Has estat mai en un bosc?
- Ens pots explicar com era?
- Què hi vas veure?
- ...

La lectura del conte

L'hora del conte permet el recolliment individual i propicia un ambient de silenci i tranquil·litat. Encara que l'infant no llegeixi de manera autònoma pot manipular els contes, els pot mirar i en pot parlar.

La lectura dels contes pot ser la porta d'entrada a **l'adquisició del gust per la lectura, la velocitat lectora, la comprensió textual i l'expressió oral i escrita**. En aquest procés cal, d'una banda, l'acompanyament efectiu de l'adult, i, de l'altra, que el mestre constati i avaluï si la lectura de l'infant és atenta i profitosa.

S'ha d'exercitar la lectura expressiva d'efectes motivadors i plaents per als oïdors de les històries.

La comprensió lectora

- Si fem una **lectura compartida** del conte, la lectura es fa en veu alta i es va parant per assegurar-nos que els nens segueixen l'argument i comprenen el lèxic.
- Si fem una **lectura individual**, comprovem que tots els nens han entès l'argument del conte.

En ambdós casos hem de plantejar preguntes per comprovar si hi ha una bona i completa comprensió lectora. Les preguntes poden ser:

- De cerca d'informació (Amb qui viu el protagonista?).
- D'interpretació (Creus que és feliç, en Pataxof?).
- De relació (Per què el porc senglar és un rival d'en Pataxof?).
- D'anticipació (Què pot passar si en Pataxof s'adorm al mig del camp?).

Els exercicis que se suggereixen s'han d'anar triant i filtrant per tal que els nens hi puguin reeixir. L'expressió escrita ha de graduar-se; cal transmetre que en la redacció de textos no espontanis, cal una preparació i una correcció (ortogràfica, de puntuació i de presentació). Així doncs, el mestre ha d'estar atent a treballar la coherència, la cohesió i la correcció. Oferim aquí una gradació d'activitats amb les quals es pot practicar l'expressió escrita:

- Copiar i/o dictar paraules (per exemple: noms dels arbres i plantes, adjectius, verbs, etc.) i frases.
- Buscar en el text paraules amagades.
- Breus exercicis per treballar la creació literària amb diferents tipologies textuais:
  - Narració → escriure un final diferent de l'aventura que s'ha llegit.
  - Diàleg → inventar un diàleg nou entre dos personatges del conte.
  - Exposició → escriure un text sobre la vegetació o els hàbits d'algun personatge.
  - La descripció.

El coneixement de la llengua

1. Lèxic i semàntica.

- Treballar el lèxic.
    - Vocabulari específic de la fauna (per exemple: llagosta, centpeus, grill, puput, eruga, teixó, guineu, garsa, gaig, mussol, lluernia, aranya, saltamartí, mastí, etc.) i de la flora (per exemple: roure, freixe, aglà, bedoll, boix, heura, violeta, cardiga, etc.).
    - Vocabulari usual però potser no adquirit (per exemple: ventrada, riba, fragor, ullal, vori, remor; adjectius: abstret, lívid, eixordador, etc.; verbs: esquitllar, etc.).
    - Treballar els camps semàntics i els lèxics (per exemple: animals, arbres, aigua).
    - Treballar els sinònims i antònims, el seu coneixement i ús (per exemple: petrificat, lívid; distret, concentrat, abstret; enorme, tremenda; fartanera, teca, tiberi, menjar, endrapar; indigestió, intoxicació; valor, valentia; tropa, exèrcit, ramat; nan, menut, etc.).
  - Treballar el sentit literal i el sentit figurat, metàfores, comparacions (per exemple: moure's amb penes i treballs; mar d'herba; ficar-se en embolics; anar el cor a mil; per pura xamba; monstres llanuts; durar una eternitat, etc.).
2. Treballar **categories gramaticals bàsiques**: noms, adjectius i verbs. Els contes despleguen una gran riquesa lèxica. Com queda palès en l'apartat anterior, es pot arribar al coneixement de les categories gramaticals proposades amb les preguntes bàsiques: Qui? Com són? Què fan?
3. Treballar la **discriminació fonètica de sons, síl·labes i accents** en algunes paraules (per exemple: mu[z]aranya, «car-di-ga» paraula plana, etc.).

4. **Treballar modalitats oracionals bàsiques.** Així a la pàgina 17 de *Els monstres llanuts* hi podem reconèixer: l'enunciativa (per exemple: «Mentrestant l'exèrcit avançava»), l'exclamativa («N'hi havia tantes que era impossible escapar-se!»), la interrogativa («Què diantre era allò?») i l'exhortativa (per exemple, a la pàgina 5 del conte *El ratolí Pataxof*, «Pic, no te'n vagis gaire lluny!»).

L'educació literària

1. Reconeixement de les onomatopeies que surten als contes com un recurs expressiu.
2. Reconeixement de recursos estilístics bàsics: metàfores, comparacions, personificacions (per exemple, a la pàgina 11 de *El bosc il·luminat*: «...els ratolins sempre inquietos, encara estan comentant sorpresos l'última aventura d'en Pataxof»).
3. Reconeixement del conte tradicional i del conte literari. Reconeixement de l'aparició d'animals en els contes i les faules.
4. Reconeixement dels elements de la narració (narrador, estructura, personatges, temps i espai):
  - Qui ens explica el que li passa a en Pataxof?
  - Hi ha un final feliç?
  - El protagonista es fa gran?
  - Quants dies poden haver passat des del començament del conte?
  - Qui és el personatge principal? I els secundaris?
5. Reconeixement de les dades bàsiques del llibre (autor, il·lustrador, traductor, editorial, col·lecció, localitat i lloc d'edició), així com de les diferents parts del llibre (coberta, contracoberta, etc.).
6. Dramatització del conte.
7. Producció de textos creatius inspirats pel conte que s'ha llegit.

EDUCACIÓ EN VALORS

La lectura dels contes del ratolí Pataxof ens permet treballar els valors a partir de les consideracions següents:

- Reconèixer **els valors positius** que presenta el protagonista, com la curiositat, la valentia, l'atreviment, la intel·ligència, l'astúcia, el sentit d'aventura, etc.
- Reconèixer **els valors negatius** del protagonista o d'altres personatges, com ser arrauyat, inconscient, aturat, covard, fatxenda, etc.
- Saber **entendre com són i com se senten els personatges** davant de les situacions que han d'afrontar. Saber interpretar com ens sentiríem i com actuaríem nosaltres en situacions concretes que apareixen a la lectura.

- Aprendre a escoltar les opinions dels altres, sovint diferents de les nostres, i saber-les respectar.
- Saber esperar el torn de paraula.
- Reconèixer la importància de tenir una família i un entorn natural que cal protegir.

.....

ÀMBIT ARTÍSTIC

Les il·lustracions dels contes del ratolí Pataxof ens permeten treballar competències de l'àmbit artístic.

1. Practicar l'hàbit de **percepció reflexiva i oberta** de les il·lustracions, a partir de preguntes de caire **subjectiu**, com ara:
  - Quina il·lustració t'agrada més de totes les del conte? Per què?
  - Creus que els colors estan ben triats?
  - Creus que aquests dibuixos són divertits? Avorrits? Tristos? Estranys?
2. Aproximar-nos a les il·lustracions com a **font d'informació i llenguatge**, amb propostes com:
  - Comentar la il·lustració de la coberta i la seva possible connexió amb el títol.
  - Abans de la lectura i a partir de les il·lustracions, els alumnes poden inventar-se una història tot connectant-les. Un cop llegit el llibre, compararem el relat que els han suggerit les imatges amb l'argument del llibre que han llegit.
3. Reflexionar sobre la representació bidimensional de la realitat i comentar els recursos que l'artista utilitza per a expressar l'espai.
4. Comentar de quina manera s'expressen en dibuix les emocions (expressió dels rostres) i els moviments.
5. Proposar que l'alumne faci una il·lustració d'una escena que no estigui representada al conte amb la finalitat que hagi de triar l'espai, la composició, les formes i els colors.
6. Aprendre a gaudir de les experiències i creacions artístiques com a font d'enriquiment personal i social.